

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Datum: 2025-05-14

Diarienummer: LI2024/02351

li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: li.bb@regeringskansliet.se

SBMIs remissvar avseende Boverkets rapport Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (2024:25)

SBMI är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Föreningen samlar cirka 90 procent av den svenska bergmaterialindustrin. Bergmaterialindustrin producerar årligen ca 100 miljoner ton bergmaterial. Branschen har årligen ca 100 miljöprövningar på MPD-nivå eller högre.

Inledning

Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) har givits möjlighet att yttra sig över remiss av Boverkets rapport Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (2024:25).

SBMI har följande synpunkter:

Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) välkomnar Boverkets rapport och uppskattar myndighetens arbete för att identifiera åtgärder som kan främja en cirkulär ekonomi i byggsektorn. SBMI arbetar mycket med åtgärder för att främja en resurseffektiv och cirkulär bergmaterialförsörjning. En cirkulär och resurseffektiv hantering av bergmaterial är avgörande för ett hållbart samhällsbyggande.

SBMI noterar att det betonas i rapporten att Schaktmassor inte utretts i detta uppdrag. Naturvårdsverket har parallellt med Boverkets uppdrag arbetat med och rapporterat ett regeringsuppdrag om hantering av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål (Naturvårdsverket, 2023). Naturvårdsverket har också arbetat med en utvecklad vägledning i frågan. Naturvårdsverkets arbete har stor betydelse för möjligheterna att återanvända och återvinna material för anläggningsbyggande.

Boverket bedriver produkttillsyn för de CE-märkta produkter som SBMIs medlemmar producerar, och SBMI är förvånade att inte Boverket föreslår flera åtgärder kopplade till produkttillsynen av byggprodukter som kan främja en cirkulär ekonomi.

Nedan följer SBMIs synpunkter på rapportens fyra huvudförslag samt ytterligare inspel som rör främst bergmaterialindustrins förutsättningar i omställningen.

1. Utveckling av information och vägledning

SBMI stödjer förslaget att Boverket får i uppdrag att ta fram information och vägledning för att främja cirkulär ekonomi i byggsektorn.

SBMI betonar att denna vägledning måste vara tydlig och praktiskt tillämpbar, samt utvecklas i nära dialog med branschens aktörer. Det måste vara lätt att göra rätt. Komplexa eller motstridiga vägledningar riskerar att hämma cirkulära flöden.

Det är viktigt att Boverket samverkar med andra berörda myndigheter, såsom Naturvårdsverket (avfallsfrågor, och täktvägledning), SGU (vägledning för entreprenadberg), och Trafikverket (masshantering, tekniska krav). Vägledningar och mål måste vara samordnade för att förhindra dubbelreglering och öka förutsägbarheten för aktörer i värdekedjan.

Boverket bör även säkerställa samordning med andra styrande dokument, såsom Trafikverkets tekniska dokument (T-dok), AMA, CEN-standarder samt Boverkets roll som tillsynsmyndighet för CE-märkta produkter. Detta är centralt för att främja cirkulära ballastprodukter i praktiken.

SBMI stödjer även att Boverket ges i uppdrag att ta fram verktyg som belyser nyttor med cirkulära lösningar, men delar Byggmateriälsindustriernas bedömning att långsiktig utveckling främst drivs av tydliga marknadsincitament och proportionerlig reglering.

2. Utveckling av klimatdeklarationer

SBMI ser positivt på utvecklingen av klimatdeklarationer, i synnerhet om de kan bidra till att synliggöra och främja användningen av cirkulära ballastprodukter. För att klimatdeklarationerna verkligen ska bidra till ökad efterfrågan på cirkulära produkter behöver klimatdeklarationerna samordnas med tekniska regelverk och offentliga krav, till exempel Trafikverkets T-dokument och AMA, så att cirkulära produkter ges marknadstillträde hos branschens tongivande upphandlare. Det är viktigt att:

- hela livscykeln (A–D-moduler) inkluderas för att premiera cirkulära materialflöden,
- klimatdeklarationer får inte missgynna material med potential till återvinning, lång hållbarhet eller som bidrar till robusthet i infrastruktur,
- utvecklingen av klimatdeklarationer samordnas med andra insatser för att möjliggöra cirkulära flöden, exempelvis genom tillgång till ytor för bearbetning och lagring av cirkulära massor.

Utvecklingen av klimatdeklarationer ske i dialog med branschens aktörer och inkludera ett livscykelperspektiv. SBMI delar bedömningen att referensvärden för ombyggnad kan vara värdefulla, men vill betona vikten av att dessa inte skapar incitament för att riva fungerande infrastruktur i förtid för att nå klimatmål eller mål om användning av användning av cirkulära produkter. Lång livslängd och resurseffektiv användning är ofta det mest cirkulära alternativet.

3. Digitalisering för att främja en cirkulär ekonomi

SBMI är positiva till Boverkets förslag om digitala verktyg och standarder som kan förenkla datahantering, öka spårbarhet, öka återanvändning och förbättra informationsdelning i sektorn. SBMI ser digitala produktpass och gemensamma dataformat som viktiga verktyg för att möjliggöra cirkulära materialflöden inom bergmaterialindustrin, dessutom kommer de digitala produktpassen ändå vara obligatoriska för byggprodukter på EUs marknad.

För att få den avsedda effekten är det viktigt att de öppna dataformat som Boverket föreslår:

- samordnas helt med EU:s krav på digitala produktpass och loggböcker enligt kommande byggproduktförordning,
- bygger på öppna standarder och filformat som möjliggör effektiv datadelning,
- kopplas till befintliga arbeten såsom BEAst och digitala följensedlar,

- utformas med hänsyn till praktisk användning även för små och medelstora företag.

SBMI anser att det är också positivt att förslagen bygger på digitalisering av redan befintlig information, vilket minskar onödig administrativ börda.

4. Införande av resurshushållningsplan

SBMI är positiva till förslaget om att införa en särskild resurshushållningsplan förutsatt att det handlar om en fördjupad rivningsinventering som kan ge förutsättningar för återbruk, återvinning och avfallshantering.

De regionala förutsättningarna för cirkulär hantering varierar kraftigt beroende på projektvolym, täktillstånd i regionen, geologiska förutsättningar, lagringsmöjligheter och efterfrågan på återvunnet material. Risken är att en ny plan skapar ytterligare administration utan att bidra till faktisk förbättring. SBMI förespråkar att kontrollplanen utvecklas för att tydligare hantera frågor om återanvändning och materialhushållning.

För att säkerställa bergmaterialförsörjningen och även tydliggöra de regionala förutsättningarna för en cirkulär hantering föreslår SBMI att det ska tas fram regionala Bergmaterialförsörjningsplaner, och att cirkulära material tydligt inkluderas i dessa planer. Detta är ett uppdrag som snarare berör länsstyrelser och SGU snarare än boverket.

SBMI delar uppfattningen att cirkularitet behöver ett ökat fokus i byggprocessen, och anser att detta i så fall bör ske genom utveckling av befintliga verktyg som kontrollplanen enligt PBL, snarare än att införa nya administrativa rapporteringskrav.

5. Övriga synpunkter från SBMI

Materialförsörjning som beredskapsfråga

SBMI instämmer i att sårbarheten i materialförsörjningen måste uppmärksammas.

Fungerande försörjning av ballast är en grundförutsättning för hela samhällsbyggandet.

Cirkulära flöden bidrar – men ersätter inte – behovet av primärt material. SBMI ser positivt på att Boverket gör materialförsörjningsanalyser på materialnivå och bidrar gärna i detta arbete.

Främja cirkulära råvaror vid produktion av CE-märkta byggmaterial

Det är viktigt att Boverket främjar användningen av cirkulära material i produktionen av CE-märkta byggprodukter. För ballastprodukter kan detta ske t ex genom att cirkulära produkter och material omfattas av AMA och TrV- Tekniska dokument (T-dok) som används vid upphandling och kravställning av ballastprodukter.

De viktigaste åtgärderna för att främja cirkulär ballastförsörjning är:

- Tillgång till ytor för lagring och bearbetning av massor och cirkulära ballastprodukter (bör prioriteras i fysisk planering).
- Undvik att klassificera schaktmassor som avfall i onödan – detta hämmar cirkularitet.
- Möjliggör att schaktmassor och entreprenadberg kan tas emot i branschens täkter.

- Främja efterfrågan på cirkulära ballastprodukter genom tydliga krav i upphandling, AMA och TrV-dokumentation.

Samverkan mellan myndigheter och aktörer

SBMI stödjer Byggmateriälindustriernas uppmaning att Boverket fortsatt ges uppdrag att utveckla sin roll som samordnande aktör inom cirkulär ekonomi. En väl fungerande samverkan mellan Boverket, Naturvårdsverket, SGU, Trafikverket och sektorns branschorganisationer är avgörande.

Indikatorer för uppföljning

SBMI är positiva till utvecklingen av indikatorer för cirkulär ekonomi, men betonar vikten av att datainsamling sker utan att belasta branschens små och medelstora företag oproportionerligt. SBMI instämmer med Svensk Betong i att sektorns aktörer bör involveras i utvecklingen.

SBMI ser positivt på Boverkets engagemang i att främja cirkulär ekonomi. SBMI vill understryka vikten av att strategier, vägledningar och digitala verktyg utformas i nära dialog med branschen och i samklang med andra myndigheter och styrande regelverk. Endast då kan cirkulär materialförsörjning bli en viktig del av samhällets effektiva materialförsörjning.

Vi ser fram emot att fortsatt bidra till detta arbete.

Stockholm 2025-05-14

För frågor eller ytterligare synpunkter, vänligen kontakta:

Mårten Sohlman
VD SBMI

Lisa Sennström
Hållbarhetschef